

SIMAI MIHÁLY

„Bizza a véletlenre, a véletlent pedig bizza ránk!”

— Jó napot!
— Üdv, maestro!
— Nem tudom, jól olvastam-e? Már a feliratot...
— Jól, beazonára.
— Szóval, hogy ez itt a Véletlenek Irányító Ügyvédi MUK?
— Jelesül olvas, jó uram.
— S a hirdetésben a szlogent, hogy aszongya: „bizza a véletlenre, a véletlent pedig bizza ránk”... ezt így értik, szó szerint? Nem valamely elírás, nyomdhiba?
— Még véletlenül se!
— Szóval ez gill?
— A legmesszebbmenően. Úgyhogy akár rá is térhetünk a tárgyra.
— Rá, csakugyan?
— Hajrá, amúgy kurucul.
— Akkor mondom...
— Már most, ha szabad kérnem, már most mondja!
— Tehát, ha nekem... szóval, ha én... Nem láthatnék mégis valami prospektust, amiben írva legyen, mire képesek? Mert ugye, az mégsem egy szokvány, hogy egy ügyvédi MUK véletleneket tudjon irányítani.
— Vagyis...?
— A választék, uram; ha valamit láthatnék a választékból.
— Oké, kedves ügyfelünk. Prospektus ugyan nincs, ez még csak egy frissen kibimbózott vállalkozás, meg tán nem is lesz, nagyon is megfontolandó ily kényes tárgyat a leírás, de majd én mondom a lehetőségeket.
— Ez az?
— Tehát, mondjuk Önnek megteszik egy kis hölgy, Ön ostromolja, találkát kér tőle, mire ő azt csicsergi a csacska pici cseresznyeszájával: *bizzuk a véletlenre*... Nos, eddig mit tett volna Ön? Tiltakozott volna, próbált volna mégis egy konkrétumot kicsikarni. Nem igaz?
— De. Nyilván.
— Nos, ez már a múlté. Mostantól elegáns fejbiccentéssel nyugtáztathatja. „Valóban, darling, tündéri ötlet ebből a tündöklő fejcsékből. Döntsen a sors! Alávetem magam az ő akaratának.” Aztán kézesőkját leheli, s búcsúját veszi. És hová siet?
— Ide, természetesen.
— Velágos. Erről nagyon szó. Mi aztán kézbe vesszük az ügyét, s elintézzük, hogy másnap délután, pont azon a helyen, ahol találkoznia szeretett volna szíve hölgyével, mintegy véletlenül összefussanak.
— Ö... igen... mintegy véletlenül... Ohó-hó... ez aztán a szolgáltatás!
— Mindent az ügyfért, kérem!
— Ez csodálatos! Dehát — hogyan?
— Nézze, tisztelt uram! A munkamódszerátadás, mint olyan, ma már a múlt kódében szürkeszámarság. Ez egy csodálatos találmány, ma holnap világ-szabadalom, egyszersmind azonban akkora igazi titok, mint a Csomolungma. Mi aztán igazán mindent megteszünk a kedves ügyfért, uram, én elmesélhetem Önnek, milyen a szeretet az ügyben, s hogy hetente hányszor és hol és milyen pozitívában szeretkezünk, bármit... csak a szolgáltatásunk mikéntjét ne kérdezze, kérem, könyörgöm, szívja vissza...
— Szszsz.
— Hálásan köszönöm. Végülis mindennek az alapja a bizalom. A bizalom, mint talpkő. Aprópó, hogy visszatérjek a választékhoz: nem akar esetleg egy véletlenül lezuhanó téglát? Vagy akár két téglát? Avagy enyhébb esetben néhány cseppet?
— Ugy érti, hogy...
— Igen, igen, úgy értem, hogy az illető fejére. Aki esetleg a főnöke, netán a lakótársa... lyuksógora vagy bárki kellemetlen fráter. Mert ha akar...

bizza a véletlenre. A véletlent pedig bizza ránk.
— Hát ez fantasztikus!
— Nos, erről van szó? Béperhanyas? Áperhanyas? Milyen minőséget parancsol?
— Házmaster is lehet?
— Házmaster? Mért ne? Nincsenek védett pozíciók. Még véletlenül se. Tehát? Szabad a nevé és címét?
— Drusorá... ááá... nem, mégse. Másuk nincs?
— Másunk, másunk. Már hogyne volna. Tegyük fel, hogy Ön ki akar kapcsolni valakit egy időre. Valamilyen személyes okból. Például, nem óhajtja, hogy odaérjen egy fontos tárgyalásra. Nos, akkor mi történik?
— Itt a helyem.
— Derék. Mi pedig intézkedünk, hogy...
— ... mintegy véletlenül...
— Irohadjon a kocsija, összetévesse a rendőrt... két emelet közt bennszoruljon a liftben...
— Zseniális!
— „Igyekszik a MUK! Önökért vagyunk!” Talán olvasta, ez a másik híres szlogenünk.
— Persze, persze. Van még valami?
— Minden, ami szem-szájnak ingere. Bele akar kerülni, mintegy véletlenül a tévéhíradóba?
— Dehogyan akarok.
— Hát? Mit szeretne? Kérem, magiszter, nyilatkozzék!
— Lotión nyerni? Mintegy véletlenül? Lehet?
— Fájó pontunkra tapintott vála, elfendi! Nézze, mi nem árulunk zsakbamacskát. Nem ámitjuk, hogy így meg-
— Lehet vagy nem lehet?
— Is, is. Még kell ezt őszintén vallanunk, mylord. Tudniillik a szerkezet csikorogni kezd a kettős véletlen súlya alatt, s bekövetkezik a mellétrafa.
— Mi az, hogy kettős véletlen?
— Egyik, hogy az ön által megjelölt számokat kell kihúznunk. A másik, hogy a szelvénye célba jusson. Tetszik érteni? Mert ugye, adódhat egy elveszejtés. Volt már rá precedens. Vagy leég az a fiók, ahol a szelvénye van. Mint nem is oly rég megesett. Lottóban tehát, meg totóban nem tudnók garantálni a sikert. Emiatt nem is vállaljuk. Kérem szíves megértését. Egyébiránt viszont — korlátlanul, monsieur! Akarja, hogy a TOHONYEP megjavítsa toronyházi hibahalmaz lakását? Véletlenül el tudjuk intézni, hogy kiszálljanak. Mégpedig a kívánt időben. És lakhatóvá teszük, herra csukfűherer!
— Nem igaz!
— De, de! Hát mért ügyvédi MUK a mi MUK-unk? Hogy az ügyfelek ügyét védjük. Körömszakadtáig. Meg akar úszni egy lakásfelújítást négy héttel? Garantáljuk, tovább, hogy egy nappal se tart tovább. Véletlenül minden klapolni fog. Vagy, mintegy véletlenül, szeretné, ha megtudná X-ről, hogy homokos? Hogy egy AIDS-bányarém? Maestro, csak egy szavába és néhány tizedre kerül!
— Mennyi?
— Negyven... legfőképpen ötvenezer. Szolid ár, tisztos haszon — ez az elvünk.
— Százszáz is elérhetőnek...
— El, el. Örülök, hogy ilyen belátó. Mi azonban, mint mondtam... Hé, mit akar azzal a stukkerral?
— Csak a ledkere beszélni, tónok. Vegyetek be társnak a buliba. Ötven százalékom, ötven nekem, meg a többi ügyvédeknek, méltánylandó javaslat, nemdebar?
— Dehát grandsigneur, hogy képzelem?
— Semmi képzelgés, kérlek. Megint tönkrement az a nyavalyás vállalat, amíg

igazgattam. Ki vagyok. Mármost rúgva. Valamihez csak kell kezdenem? Szerettem volna véletlenül egy másik igazgatói székbe kerülni — ez lenne a huszonötödik, olyan szép szám —, de ez a buli, ez sokkal klasszabb. Most mit vacillálsz? Nálam ez már hagyomány — minden vállalati találmányból legomboltam a magamét. Na nyomás, megírni a szerződést. Fürgén, fürgén, mert még véletlenül elcsúsz.
— Khm. És arra nem gondol, gengszterisszimo, hogy hátha *mintegy véletlenül* — nem sül el?
— Most ijesztgetsz, Öcsi?
— Es Ön, Maffi Öz, a csodák csodája, mit csinál?
— Csak hogy nálam pisztoly van, és ez nagy differencia. Másfelől, azt ne hidd, hogy ilyen blöffökkel nálam célt lehet érni. Dajkamese, hogy máris be tudod vetni a kis véletlentrukködet. Nem megy az olyan gyorsan, nálatok se. Tudod te, hány évbe telt, míg legutóbb leváltottak? Nem fogod kitalálni! Egyébként is! Ki vagy te itt? Egy kis adminisztrátor... a gépezetet nyilván más programozza be, s megint más valaki hajtja végre.
— Egy frászt!
— Mi volt ez? Mit merészelsz?
— Véletlenül kapott egy frászt. *Mintegy véletlenül*.
— Te, én belédesztem...
— Csütörtök!
— Tessek?
— Mondom: csütörtököt fog mondani. Mint már annyiszor...
— Nem igaz!
— De.
— Borzasztó!
— Al! Nem is olyan borz...
— Dehogysé! Ez a 25. csütörtököm. Elveszett ember vagyok. Ha megtudják, hogy huszonötödször is, ki a fene áll velem szóba e hazában?
— Ah. Ha így látja, nincs más hátra...
— Mint mi...?
— Mint főbe löni magát.
— Azt hiszi? Na és a népszerűség-
— Kenés? A nemzethalál szörnyű víziója? Önöket az nem riasztja, ha én...
— Fene tudja, valahogy nem riaszt.
— De ugye, előfordulhat, hogy — ha mégis rászámon magam — ... szóval, hogy megint csütörtököt mond.
— Micsoda?
— Hát a stukker...
— Üm — üm!!
— És ha kifizetném... az ötvenezeret?
— Ugyan...
— Százötvenezerért se?
— Micsoda áldozatkészség!
— Na jó, legyen félmillió.
— Telik a másfélmillióból, mi?
— Maga ezt... honnét tudja?
— Mintegy véletlenül — informálód-tam. Kicsiny, de infománias szervezet vagyunk, monsieur! Avagy szólíthatom Tarhaközy Tódornak?
— Oké... Megkapja a nyolcszázszáz.
— Itt írja alá.
— Mi ez?
— Okirat a Tarhaközy-alapítványról... Így. Köszönöm. Most már nyugodtan lehet. Még véletlenül se hal bele.
— Még szép. Ennyi pénzért... meg aztán — hé, nincs is golyó a tárbán!
— Persze, hogy nincs. Mintegy véletlenül golyótlantottuk.
— Ez is tudják... Az ég szerelmére, ki maga? Kik maguk?
— Hogy kik vagyunk? Nos, mi az ÁLKISZEKAP vagyunk.
— ÁLKISZE... mi?
— ÁLKISZEKAP. Rövidítés. Az Általad Kinyírt Szellemi Kapacitás vagyunk, te piszek!
— Lehetetlen.
— De. Nagyon is lehet. Gondold csak el, sakálók ivadéka, mennyi tehetséget kötöttél gúzsba, tettél tehetetlené, gyötörtél, kínoztál, kergettél az örület szakadékaiba... En Kurusza Ábel vagyok... illetve voltam...
— Illetve... Dehát... Na, ebből elég. Visszalépek. El akarok menni. Hé, hová lett — az ajtó?
— Ja, az ajtó? Mint mondtam, kicsiny, de mozgékony szervezet vagyunk. Apró-cseprő díszletek bontása menet közben.
— Ablak sincs már, asztalok se...
— Ami ugye, fölösleges, azt elrakod-ják.
— Erresszen ki a lépcsőházba! Könyörgöm!
— Itt nincs lépcsőház, édes jó gyeptanár, sajnálatomra...
— Mi ez? Egy szikla?
— Olybá is vehető.
— Egy szikla tetején állunk? A pere-mén? A szakadék szélén?
— Csak egy szám... Mert én, mintegy véletlenül...
— Ez is eltűnik... Hé, ne hagyjatok itt... mit is mondtok? ÁLKISZEKAP... Kurusza...! Hé! Segítség! Mozog a sziklaaa!

PANDUR LÁSZLÓ METSZETE

József Attila makói tanára

Az Országos Pedagógiai Intézet gondozásában rövidesen 500 példányban jelenik meg *Gácsér József és Pukánszky Béla* könyve *Tettamanti Béláról*. Ehhez a kiadványhoz teremt kedvet ez a kultúrtörténeti adalékokat szolgáltató cikk:

József Attila mint a makói főgimnázium tanulója került kapcsolatba Tettamanti Bélával, a középiskola magyar–német szakos tanárával. A hatodikos diák nem közvetlen tanítványa volt a pedagógusnak, de az, mint az önképzőkör tanárelnöke, hamar felfigyelt tehetségére.

Nem véletlen, hogy egyik tanítványa így emlékezett kedves tanárára: „...született, ügyes nevelő volt Béla bátyánk. Természetesen nem kerülte el figyelmét József Attila, de ő sem azét. Különböző is minden diákja bizalommal és örömmel fordult hozzá, mert megérezte, hogy ez az olvaszon olajbarna bőrű, kekedded arcú, örökre derűs, mosolygó ember kedvessége, megértése, egyszerűsége és közvetlensége mindig őszinte, ehhez lehet közeledni, ez szívesen szóba áll bárkivel, akiről észreveszi, hogy értelmes és őszintén közeledik hozzá.”

„Tetta” — így becézték tanítványai — gyakran elbeszélgetett a fiatal költővel, tanácsot adott neki, könyveket ajánlott és kölcsönözött, de nem fukarkodott a kritikával sem. József Attila hamar igazi otthonra lelt a Tettamanti-házban. A látogatás gyakran feketekávéval kezdődött — Tettamanti szenvedélyesen kávézó volt —, majd órákig tartó beszélgetések következtek. Verset, stilisztikai kérdéseket tárgyaltak meg, de minden bizonynyal kitértek a világ egyéb dolga-ira is — Tettamanti ugyanis ismert volt baloldali érzelmű, liberális beállítottságáról.

Nem a szokványos, távolságot tartó tanár–diák kapcsolat volt tehát ez: Tettamanti Béla és egész családja igyekezett pótolni a fiatal József Attila számára azt, amit a sors tőle megtagadott: az igazi otthon melegét.

Az ígéretes költőtehetség a gimnáziumi órákon is szóba került. Az előbb már idézett volt tanítvány így emlékezik erről: „... József Attiláról is szólt akkor, amikor csak németre tanított bennünket: szóba került Attila német óráin is, és önképzőköri szerepléseiről is beszél-tünk. Azt mondta szemébe is, háta mögött is: ez a fiú tud, sokat kell még tanulnia, és fog is tanulni, de máris tud!”

A megjósolt eredmény nem is váratott sokáig magára. A költő hamarosan megjelentette *Nem én kiáltok* című verseskötetét, s ennek egy szépen bekötött példányát Tettamanti Bélának ajándékozta. Ő így emlékezik erről: „...A Nem én kiáltok c. verseskötetét Attila már csak ki-nyomtatva, szépen bekötve hozta el hozzám. Mikor a cím-adó, bevezető versét elolvastam, ezt mondtam: 'Na, Attila, most már én is azt mondom, hogy költő lesz belőled. Ez a vers szép.' Attila erre a nyakamba ugrott, megölelt és 'Igazán, Béla bátyám?' — felkiáltással körül-táncolta a nagy ebédloasztalt. Ennek a nagy öröme kifejezéséül írta bele ebbe a költemény-kötetbe a következő ajánló sorokat: 'Tettamanti Béla bátyá-mnak, gyöngye gyémántjaim hű o-jtatójának...’

A Makóról elkerülő Tettamanti később sem vesztette szem elől volt tanítványát. Az 1925/26-os esztendő Bácsban töltötte a Collegium Hungarico ösztöndíjasaként. Itt is találkoztott az akkor már egyetemista költővel, és — anyagi szűkölködését enyhítendő — lehetővé tette számára, hogy bejusson a Bécsi Magyar Akadémikus klubhelyiségébe, ahol olvas-hatott, de takarítással egy kis keresetre is szert tehetett.

A következő években már Tettamanti Béla a szegedi egyetem mellett működő tanárvisz-gáló bizottság jegyzőjeként tevékenykedett. Ebben a minőségben tájékoztatta József Attilát a tanári vizsgák követelményrend-szeréről.

Tettamanti Béla — aki a fel-szabadulás utáni magyar peda-gógia egyik legkiemelkedőbb teoretikusává érlelődött — így tehát kétségtelenül fontos szerepet játszott a szárnyait bontogató költő életében. Szakmai ta-nácsai mellett, egész családjával együtt az otthon melegségét is igyekezett pótolni számára. Nem rajta múltott, hogy az élet később egyre messzebb sodorta őket egymástól. Ő maga és fele-sége emlékeztében Attila úgy élt, „mint az optimista, magában bízó, minden nehézséget könynyedséggel eltűrő, melegsívű fiú”. A tragikus vég őket is szé-mélyesen érintette: „Mikor az-után a tragikus elmúlásakor ke-zünkbe került utolsó esztendejé-ben készült fényképe, a kép sú-lyosan megrendítette bennünket; nem tudtuk felismerni rajta a mi Attilánkat.”

PUKÁNSZKY BÉLA

RÓZSA JÁNOS

Örlődés

A vándor pillantásokban a kérdőjelek özöne türelmetlenkedett és a zöld villanás ránt tört miközben lábainkból kiszaladt az erő tévován állunk és remegés indult izmainkban jajongó kérdések táncoltak ajkainkon jajj kell-e még szerelmelt hazudni vágyakozó örömsikolyt mutatni válasz nincs és felesleges a csönd hallgatást szorít most homlokunkra hiszen mi már befelé mardosva marjuk egymásba a ki nem mondott igazat: VÉGE